



Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio I. De Jure, & Dominio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)



TRACTATUS II.

DE

SEPTIMO DECALOGI PRÆCEPTO.

SECTIO I.

DE

JURE, ET DOMINIO.

CAPUT I.

Juris & Domini præmittuntur notiones.

Antequam furtum rei alienæ ablationem, ac multiplices rapiendi modos exponam; rei propriæ descriptionem, ac varios rem sibi propriam faciendi modos adducete oportet; hinc primitus juris & domini tradam notiones, hæcque dein divisiones sequentur.

Jus legitima aliquid faciendi, impediendi, aut possidendi potestas est, jamque ex lege naturali, jam ex lege positiva suam originem trahit. Ad priorem classem jura parentum, hæredum, contrahentium &c. : ad classem alteram jura Doctorum, Præfeclorum &c. reducuntur. Juri *affi-*vo unius jus *passivum* aliorum respondet, videlicet debitum in juris exercitio illum non impe-

impediendi; non enim dum quis jure suo utitur, aliis fit injuria, de qua juste conqueri, aut petere satisfactionem possunt.

Duplex adhuc jus videlicet in re, & ad rem a Doctoribus distinguitur. Jus *in re* legitima potestas est in rem jam obtentam, & suam factam, ita, ut hæc, ubicumque detineatur repeti & vindicari actione reali possit: Jus *ad rem* legitima potestas est ad rem obtinendam, & suam faciendam, ita, ut ille, qui eam negat, vel detinet actione personali conveniri, & ad rem tradendam, vel damnum resarciendum compelli per judicem queat. Conditions ad jus in re necessarias postea expendemus. Non raro contingit, ut unus, qui aliquid possidet habeat jus in re, & alius qui eandem rem sibi competentem probare aggreditur, jus ad rem habere inveniatur; ex quo facile utriusque juris differentia cernitur.

Dominium est jus disponendi de re tamquam sua in proprium commodum lege permissum. Ultima vocabula ideo sunt addita, quia quidam actus alienationis, commutationis &c. nonnullis dominis uti pupillis, minoribus &c. specialiter sunt interdicti. Ubi itaque expressa legum prohibitio non intervenit rem suam in proprium commodum impendere dominus proprietarius potest; cum econtra dominium jurisdictionis commodum subditorum, non proprium Principis, aut Superioris respiciat. Hæc utriusque domini differentia ab illis præprimis est consideranda, qui populum propter Principem,

& non Principem propter populum esse, eiate clamitant.

Dominium 1. aliud *altum*, quod Principi vel Magistratui in civium bona comperit, in quantum communis necessitas, aut utilitas exigat: aliud *humile* seu *bassum*, quod privati in bona privata habent. 2. Aliud *perfectum*, quod tam ad rei fundum quam illius fructus seu emolumenta se extendit: aliud *imperfectum* quod vel solum fundum, vel sola emolumenta respicit: quod ad fundum refertur *directum*; quod ad emolumenta, dominium *utile* nuncupatur, hujusque species septem numerantur, videlicet: *Usus*, *Ususfructus*, *Emphyteusis*, *Feudum*, *Superficies*, *Servitus*, *Possessio*.

Usus est jus utendi re aliena salva ejus substantia. Ut si hortum, aut equam ex conducto obtines; mere ibi deambulare, super hanc equitare, non autem fructus aut fœtum tibi appropriare vales; & si res ipso usu non consumatur, illam proprietario restituere teneris, nec in alium utendi jus tua sponte transferre potes.

Ususfructus est jus utendi & fruendi re aliena salva illius substantia. Hinc usufructuarius potest colligere fundi fructus, cedere arbores non fructiferas, animalium fœtus sumere, vendere, imo & omnia emolumenta, servato sibi jure, alteri cedere; tenetur tamen fundum &c. in pristino statu servare, animalium minutum numerum reficere, ac alios, prout provincie consuetudo fert, sumptus, & tributa præstare.

Emphy-

Emphyteusis est jus utendi & fruendi re immobili sub onere certæ pensionis domino directo solvendæ, idque vel in perpetuum, vel ad certum tempus, aut ad dies vitæ, unius vel plurimum. Vides quod emphyteusis sola ad res immobiles restrictione ab usufructu differat.

Feudum est jus utendi & fruendi re immobili, puta agro, pago &c. sub onere fidelitatis, & obsequii personalis domino directo præstandi; quod tamen sæpe certa pensione redimitur, sicque feudatarius ab emphyteuta parum discrepat. Utriusque erga dominum directum obligationem latius Juristæ exponunt, illi præcipue, qui de Jure feudali ex instituto tractant.

Superficies est jus utendi superficie fundi alieni ad ædificandam in ea domum, plantandam vineam, hortum &c., horti que fruendi fructus cum onere certi census annuatim solvendi. Differt a feudo; quia per hoc nædum superficies, sed totus fundus feudatario obtingit.

Servitus est jus utendi, vel fruendi re aliena, aut aliquid circa eam impediendi. *Personalis* est, quæ a persona alteri personæ est præstanda: *realis* quæ a re rei præbetur. Exemplum primæ, si quis usum sui servi concedere alteri tenetur: Exemplum secundæ, si quis per tuum agrum currum, vel pecora ad suum agrum ducendi jus habet. *Servitus realis rusticana* dicitur, si prædio rusticano: *urbana*, si prædio urbano sit adnexa. Prædium *urbanum* vocatur quodvis habitaculum licet in villa, horto aut

diversorio sit: prædium vero rusticanum quodlibet aliud uti ager, horreum, stabulum &c.

Possessio jam pro actu, jam pro jure possidendi jamque pro utroque simul accipitur, ac communiter definitur, quod sit rei detentio corporis, animi, & juris adminiculo facta. *Corpore* res occupatur ac detinetur, dum ipsa res, vel ejus signum verbi gratia sigillum, clavus manu apprehenditur, aut solo visu cominus attingitur, sive dein quis immediate per se ipsum, sive per procuratorem hoc faciat. *Animo* hæc possessio continuatur, quamdiu eidem ut suæ insistendi intentio retinetur. *Jure* possidetur, cum nec persona ad possidere, nec res ad possideri incapax in jure declaratur, sicuti sæculares res ecclesiasticas possidere, & viæ publicæ a privatis possideri legibus prohibentur.

Possessio alia naturalis, qua res corpore & animo detinetur; hocque modo præsentis possident: alia *civilis*, qua res semel corporaliter possessa animo & jure retinetur; sicque æstimatione civili etiam absentes possident. Omnis possessio titulo sive vero sive colorato nititur, ex quo ipsum possessionis jus fluit. Titulo vero ac certo nixa *justa*; colorato, id est, in se falso, credito ut vero, fulca, possessio *bonæ fidei*: titulo dubio innixa, possessio *dubiæ fidei*; aperte vel probabilius falso superstructa possessio *malæ fidei*, ac injusta erit. Sed de his iterum.

CAPUT II.

Varii Dominium acquirendi recensentur modi.

Res non omnes cujusvis hominis sub dominium cadere possunt, quasdam ipse Deus supremus rerum Dominus sibi reservavit, nonnullas Reges terræ sibi per speciales leges vindicant. Ad primam classem cœli, sydera, elementa, præcipue aereum, & igneum, membra, ac vita hominis spectant; ad classem alteram metallorum venæ, maria, portus, castella &c. & id genus alia reducuntur: unde de his sermo hic nullus erit.

Inter ea, quorum dominium homo etiam privatus acquirere potest, quædam nullum unquam habuere dominum, uti feræ, aves, pisces &c.: alia amiserunt dominum, uti thesauri, & bona derelicta: alia adhuc habent dominum sed incertum uti res deperditæ: alia denique certo domino subjiciuntur, uti domus, villa, ager &c. Hæc vel jure gentium, vel jure positivo, vel denique privata contrahentium, aut paciscentium voluntate transire in alterius dominium possunt. De singulis breviter quidquam dicemus.

Res, quæ nullum prius habuere dominum, primi occupantis dominio subjiciuntur. Hinc fera in sylvis non circumseptis capta cedit dominio capientis. Idem de piscibus, qui in communibus undis natant, Jus Romanum statuit. Quodsi

Quodsi Princeps vel Magistratus adversus venantes, vel piscantes pœnam aliquam statuat, hæc post condemnationem est solvenda. Verum si ad privatos spectent aquæ veluti stagna, qui sine domini licentia piscaretur, peccaret, & ad restitutionem teneretur. Simile de sylvis, quas princeps aliis locavit, vel in feudum dedit, aut muris cinxit, judicium esto. Imo si locus esset absque muris, si tamen specialibus legibus jus venandi sibi soli Princeps reservavit, aut alio titulo acquisivit, non liceret feras capere, aut occidere, & sic capiens onus restitutionis contraheret, supposito, quod loci Dominus damna repararet, quæ vicinis feræ inferunt. Quodsi lustra dominus damna, quamvis gravia, quæ feræ colonis intulere, reficere negligat, aut omnino detrectet, absque restitutionis onere occidi feræ possent. Animadvertant itaque Principes, qui sylvas habent, debere se damna refarcire, quæ vicinis bestiaë causarunt. Profecto crudelitas, qua Principes interdum illos puniunt, qui cervum, vel aprum occidunt, christiano homine est indigna. Conferrine potest vita hominis, qui ad imaginem Dei est conditus, & Baptismate ablutus, cum vita feræ, quæ domini solum voluptati, & deliciis servit? Venandi quidem jus ad Principes spectet, illudque tueri liceat, non autem cum jactura subditorum vitæ, quæ ipsis quoque Principibus, si quidquam humanitatis habent, pretiosa esse debet. Nonne summa est injustitia, ne delicias suas Principes perdant, malle rusticos, qui agros suos coluerunt, & per annum integrum laboraverunt, fame

fame perire, quam æquo animo pati, ut feras
 occidant, quæ eorum segestes comedunt (a) ?
 Petrus Blesensis celeberrimus Auctor, ad Vi-
 gorniensem in Anglia Episcopum scribens egre-
 gie sic ait: *Absurdum & detestabile est Ecclesie
 immunitatem violatam intueri, sacrique Ordinis
 dignitatem conculcatam, uniceque a Principibus
 bestiarum immunitatem curari; tristi homines
 premi seruitute, cervos vero, capreolos, da-
 mas, & lepores integra frui libertate. Hodie
 enim funesta lex non solum homines punit, qui
 feram capiunt, sed qui cepisse suspecti sunt:
 membra truncantur, quæ natura ad generandum
 tribuit, eruuntur oculi, pedes, manusque ampu-
 tantur, & horrende deformatur homo, quem ad
 imaginem suam Deus condidit.* Hunc deinde
 Episcopum hortatur, ut Regem moneat, civi-
 les has leges ab eo esse abolendas, quæ Princi-
 pes hominibus tam crudeles reddunt, ut feras
 fer-

(a) Licet cum rusticis, qui a feris damnum vel
 timent, vel passi sunt, mitius sit agendum, ju-
 stæ tamen sunt pœnæ, quibus feripetæ, seu
 venatores clancularii hinc inde affliguntur. Hi
 enim quibuslibet in sylvis obvias feras, sæpe
 gravidas, trajiciunt, sua imaginaria venandi
 jura cum læsione, ac cæde aliorum innocentium
 tueri intendunt; uxores & liberos timoribus
 perpetuis, ac extremis tandem calamitatibus ex-
 ponunt, suamque vitam tum temporalem, tum
 æternam casui, & fortunæ insani committunt.
 In hos proin rigidius animadvertere Confessarius
 debet, nec prius absolvere, usquedum periculo-
 sæ artis exercitium actu reliquisse, post notabile
 temporis intervallum inventi fuerint.

servent. Idem Navarrus celebris Casuista docet Tilletus observat, Reges Philippum pulchrum, & Philippum longum testamentis suis die 17. Maji 1311, & die 26. Augusti 1321. quamdam pecuniæ vim legasse ad damna reficienda, quæ vicini sylvis suis incolæ a feris passi sunt. Regium hoc est exemplum Regibus imitandum.

Res quæ habuerunt, sed jam nullum habent Dominum, veluti antiqui thesauri in agro absconditi: qui eas in fundo suo invenit, sibi sumere cunctas potest; si vero in fundo alieno fortuito repererit, medietatem solum rei inventæ acquirat, aliaque medietas fundi domino cedit. Si non requisito domino fundi ex industria sit quæsitus thesaurus, & inventus; inventor potest expensas deducere, thesaurus autem totus domini est. Repertus arte magica sive in proprio, sive alieno fundo, totus ad Fiscum devolvitur. Hæc de Jure communi. Verum si Princeps aut Respublica circa hoc aliam legem sancivit, servanda esset, nec posset privatus contra illam quidquam sibi sumere. Doctores aliqui docent, illum, qui thesaurum in agro abscondi novit, posse hunc agrum emere, nulla thesauri facta mentione, sicque cum fundo thesaurum posse sibi vindicare. Hanc sententiam sancti Thomæ auctoritate tuentur; sed si attente sanctus Doctor legatur, id non evincitur. Requirit enim sanctus Thomas 1. *Ut res istæ habeantur pro derelictis.* 2. *Ut inventor res istas casu reperiat, nec ibi eas latere antea sciverit* (2. 2. qu. 66. art. 5.). Profecto emptio ista bona fidei,

fidei, & caritati videtur prorsus contraria; nec venditor jus suum supra thesaurum in agro suo absconditum vendere censetur, nec emptor hanc fraudem in se vellet committi, quam ipse adversus proximum suum adhibet. Porro quoad res derelictas, hæreditates vacantes diversæ Provinciarum leges, ac consuetudines sunt attendendæ.

Res, quæ aliquem dominum, sed incertum habent, uti illæ, quas quidam perdidit, aliusque casu invenit, raro in inventoris dominium transeant. Quæ in locis desertis, aut littore maris sunt inventæ, pro derelictis haberi possunt, adeoque nulli, nisi domino certo, forte comparenti restitui debent. Quæ in viis publicis, aut emptis domibus reperiuntur, veluti thesauri in muris absconditi, legitimo domino restituere inventor tenetur, illumque diligenter inquirere, qui si nequeat cognosci, inventæ res sunt pauperibus distribuendæ (a). Quodsi is, qui ista invenit, ipse est pauper, potest juxta necessitatem suam hæc sibi applicare, docti Confessarii consilium secutus. Si postquam pauperibus res est distributa, verus ejusdem dominus detegatur, nulla restituendi obligatio adest, dummodo an-
tea

(a) Inventorem quemlibet res inventas sibi servare posse multi docent; hancque praxim rei perditæ domino favorabiliorem esse dicunt, eo quod hic rem suam apud inventorem mansuram præoptet, ut quovis tempore hanc in se, vel in æquivalenti repetere ab illo possit, quod, re semel pauperibus erogata, fere impossibile foret.

tea conveniens habita sit diligentia ad cognoscendum dominum.

Bona, quæ jam *certum, ac notum habent dominum*, alterius domini fieri nequeunt nisi prior dominus titulo vel gratuito, vel oneroso rei proprietatem, sive jus reale libere in alium transferat. Inter titulos *gratuitos* donatio inter vivos, legatum, & quodammodo testamentum recensentur; ad titulos *onerosos* emptio, venditio, permutatio, alique validi, ac in Jure approbati contractus reducuntur, de quibus late Juristæ agunt, nosque pauca infra attingemus.

Præter contractus adhuc alii, quibus dominium acquiritur, a Doctoribus tituli recensentur, videlicet accessio, commixtio, specificatio.

Accessio fit, dum novus ornatus, vel aliud quid rei, quæ jam prius tua erat, supervenit, eique necitur. Duplex est: naturalis una, industrialis altera. *Accessio naturalis* fit dum frætus ex tuo animali prodit, vel dum fluviali alluvione vix notabili quantum alteri detrahitur tantum solo tuo accrescit. Quod si patens sit alluvio, majorque terræ pars tuæ accesserit, hæc sub priori domino manet, nisi avulsa pars ab illo derelicta credatur. *Accessio industrialis* contingit, dum alterius opera quidquam fundo tuo inædificatur, implantatur, inferitur, limbo tuo intexitur, in charta tua scribitur, pingitur. Unde si Joannes tuo in solo bona fide ædificium construat, totum tuum est, ei tamen materiæ pretium, & expensas refundere debes, non enim æquum est, ut cum alterius innocentis derrimen-

to quis locupletetur. Eadem ratio de arbutis in tuo solo jam radicatis procedit. Mala fide alterius solo inædificans pro materia &c. exigere nihil potest; nisi forsan absentis domini negotium utiliter gessisset. Pari modo qui ex aliena materia suo in fundo ædificat, ædificii dominium acquirit, materiæ tamen domino satisfacere tenetur.

Commixtio fit, dum res ad duos dominos spectantes sive fortuito, sive studio permiscuntur, ut discerni invicem non possint. Æquali in quantitate permixtæ sub æquali utriusque dominio manent; magna inæqualitate confusæ partis potioris domino cedunt, qui alteri rependere æquivalens debet.

Specificatio evenit cum ex re aliena quidquam alterius speciei conficis. Quodsi res specificata ad pristinam speciem redigi nequeat, ut vestis ex alieno panno confuta, tua manet, at tamen panni pretium est refundendum; si vero res ad priorem reduci statum possit, uti calix ex argento conflatus, a domino petita, reddi debet; quia domini titulus una cum forma evanescit.

